

IDR

Romanian Diplomatic Institute



MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE

Sanctiuni, drone, diplomație slăbită Factorii destabilizatori ai proiecției puterii Federației Ruse în Asia Centrală

Anastasia Spiridonov

POLICY FORUM

nr. 4/2026



Sanctiuni, drone, diplomație slăbită: Factorii destabilizatori ai proiecției puterii Federației Ruse în Asia Centrală ¹

Anastasia Spiridonov²

Studentă, Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Policy Forum no. 4 / 2026

Published by: Romanian Diplomatic Institute

ISSN: 3119-8562

Abstract

Republicile din Asia Centrală, capturate într-o dependență strategică de Federația Rusă, care furnizează securitate energetică și comercială și sprijin militar, adoptă o politică multivectorială în scopul desprinderii de această vasalitate istorică. Pentru a nu se expune riscului transformării în victime colaterale ale izolării mondiale a Kremlinului, statele central-asiatice caută să-și securizeze autonomia prin parteneriate cu China, SUA și UE, care au instaurat un ecosistem de concurență tranzacțională. Astfel, Kazahstanul a implementat o strategie de distanțare tehnică de monopolul energetic rus din Caspian Pipeline Consortium (CPC). Tadjikistanul rămâne captiv unui model economic susținut pe remitențele migranților (49% din PIB), iar Kârgâzstanul a atras sancțiuni din partea UE asupra sectorului logistic și a câtorva IMM-uri, fiind acuzat de ajutor acordat Rusiei în scopul eludării restricțiilor internaționale. În paralel, Uzbekistanul și-a amanetat sectorul nuclear către compania rusă Rosatom, în timp ce Turkmenistanul rămâne afectat de dependența de combustibilul subvenționat sau importat. Evoluția republicilor central-asiatice către o dominație stratificată precizează faptul că penuria unei autonomii reale poate condiționa substituirea hegemoniei regionale rusești cu o rețea de dependențe în cascadă față de polii de putere globali.

Cuvinte cheie: Asia Centrală, Federația Rusă, China, SUA, UE.

¹ Această publicație se bazează exclusiv pe surse deschise. Opiniile exprimate aparțin în întregime autorului/autoarei și nu reflectă neapărat poziția instituției.

² spiridonovnastea5@gmail.com

INTRODUCERE

Acest material disecă tranziția republicilor din Asia Centrală de la o vasalitate economică istorică față de Federația Rusă, care expune la perturbări exogene sistemice și la periclitarea suveranității, la implementarea unei diplomații multi-vectoriale, prin conectarea la noduri de dezvoltare globale. Studiul evaluează dacă pivotarea către actorii occidentali și orientali, precum China, SUA și UE, facilitează emanciparea statelor central-asiatice sau doar reconfigurează aceste servituți de factură economică într-un ecosistem de concurență tranzacțională.

Statele din Asia Centrală rămân cloroformizate într-o dependență accentuată de Rusia, ceea ce condiționează o subminare a suveranității, expunerea la șocuri economice și convertirea parteneriatelor bilaterale în tactici de control. Dependența economică de Federația Rusă limitează autonomia decizională a statelor central-asiatice și le fragilizează în fața unor presiuni exogene. Aceasta blochează procesul de adoptare a unor politici externe independente și de a reacționa prompt și eficient la crize regionale sau realinieri geopolitice imprevizibile.

Deși Kazahstanul a adoptat un *modus operandi* multi-vectorial, urmărind conectarea exporturilor de combustibil către Vest prin Coridorul de Mijloc, cultivarea piețelor din China și India pentru produsele petroliere și petrochimice și expansiunea exporturilor de petrol prin ruta Baku–Tbilisi–Ceyhan, Rusia îl vulnerabilizează prin suspendarea fluxurilor petroliere din Caspian Pipeline Consortium (CPC).³ De asemenea, Tadjikistanul este afectat de dependența de remitențe, care au constituit 49% din Produsul Intern Brut al statului tadjik în 2024, dar și de deportarea forței de muncă migratoare din Rusia, ceea ce ar culmina cu un deficit economic, în condițiile în care economia rusă ar avea nevoie de până la 3 milioane de lucrători până în 2030 ca să-și susțină creșterea.⁴ Deși Federația Rusă promite asigurarea independenței energetice a Uzbekistanului, prin construcția unei centrale nucleare de capacitate redusă, sub egida companiei ruse Rosatom, inițiativa pare să convertească sectorul energetic uzbek într-un instrument geopolitic rusesc.

³<https://timesca.com/russias-gasoline-export-ban-limited-shock-broader-lessons-for-central-asia/>

⁴<https://timesca.com/putin-in-tajikistan-for-cis-summit-amid-migration-tensions/>

Prin urmare, aceste dependențe structurale conservă influența statului rus în regiune, periclitează suveranitatea și cristalizează vulnerabilitățile la perturbări economice, slăbind competența republicilor central-asiatice de a implementa politici externe independente. Implicarea unor actori statali și non-statali în Asia Centrală, precum SUA, UE și China, combinată cu constrângerile Rusiei, configurează regiunea drept un ecosistem dominat de concurență tranzacțională.

Statele central-asiatice se confruntă cu riscul de a-și pierde autonomia strategică, fiind blocate între perspective de expansiune economică, precum investiții și proiecte ofertante, și constrângeri geopolitice. În paralel, Federația Rusă urmărește să-și fortifice influența, făcând apel la acorduri bilaterale și protocoale CSI, însă raidurile ucrainene și inițiativele UE de scădere a importurilor energetice erodează controlul Moscovei.

Summitul desfășurat la Dușanbe între 8–10 octombrie 2025 a portretizat acest dezechilibru, prin semnarea a 16 documente oficiale între Rusia și statul tadjik privind aprofundarea parteneriatului strategic, recrutarea forței de muncă, extinderea comerțului bilateral și colaborarea între aparatele de securitate ale celor două state, care conferă o acoperire diplomatică, dar nu garantează aplicarea lor în Rusia⁵. De asemenea, atacul ucrainean cu drone asupra uzinei de gaze din Orenburg a reliefat sensibilitatea Kazahstanului la șocuri externe și dependența de infrastructura energetică a Federației Ruse.

Astfel, republicile din Asia Centrală, deși profund vulnerabile în fața Rusiei, urmăresc o recalibrare strategică, transformând investițiile exogene în strategii de putere regională.

ACTORI

Kazahstan: captiv sabotajului energetic rus

Kazahstanul a început tranziția de la legăturile de securitate și dependența istorică față de Federația Rusă la o strategie de distanțare calculată, întrucât Moscova vulnerabilizează securitatea exporturilor kazahe și sustenabilitatea economică.

Disfuncționalitățile logistice și riscurile de securitate din zona Mării Negre au condiționat presiuni asupra guvernului de la Astana, care a sesizat că ancorarea în sistemul rus

⁵<https://thediplomat.com/2025/10/dushanbe-hosts-putin-and-leaders-of-commonwealth-of-independent-states/>

afectează suveranitatea economică a statului în raport cu unele șocuri externe impredictibile. Astfel, guvernul kazah promovează o diplomatie vectorială, focalizată pe protecția economiei statului de efectele conflictului, fiind un mecanism de supraviețuire și diluare a influenței statului rus.

Redirecționarea exporturilor din sistemul CPC (Consoțiul Conductei Caspice) prin portul Aktau, către conducta Baku–Tbilisi–Ceyhan și utilizarea rutei trans-caspice către China marchează o tentativă de detașare tehnică de monopolul Rusiei asupra tranzitului energetic⁶. Pe filiera diplomatică, în cadrul summitului dintre liderii Asiei Centrale și Japonia din 20 decembrie, a fost adoptată „Declarația de la Tokyo”⁷, care prefigurează deschiderea statelor central-asiatice către investițiile japoneze estimate la 20 de miliarde de dolari. În paralel, și dialogul cu SUA în aspecte care vizează mineralele critice prin „Project Vault” asigură Kazahstanului alternative tehnologice care depășesc capacitățile Rusiei în contextul izolării sale actuale⁸. De asemenea, Astana a recurs la deschiderea unei investigații fondate pe articolul 174 pentru comentarii publice peiorative privind avarierea consoțiului CPC în urma perturbărilor de la Novorossiysk, confirmând necesitatea statului kazah de a-și securiza activele de instabilitate condiționată de parteneriatul cu Rusia, în contextul în care peste 80% din exporturile de țitei ale țării circulă prin această rută.⁹

Deși influența statului rus în Kazahstan a fost fundamentată pe legături de securitate, instituții istorice și rețele energetice, dificultatea Rusiei de a furniza o agendă economică orientată pe tehnologii viitoare retrogradează Federația Rusă în plan secund, determinând statul kazah să se redirecționeze către noduri de dezvoltare globale care îi asigură suveranitatea în detrimentul unui patronaj costisitor.

Kârgâzstan: Între sancțiuni europene și protecție EAEU fără autonomie

Kârgâzstanul, în ciuda protecției furnizate de mecanismele EAEU (Uniunea Economică Eurasiatică), își sacrifică parțial autonomia politică și economică, din cauza unei dependențe care pendulează de la sectorul energetic la cel al securității sociale și logistice.

⁶<https://timesca.com/kazakhstan-looks-to-reduce-dependence-on-russian-oil-transit-routes/>

⁷<https://www.newscentralasia.net/2025/12/20/tokyo-declaration-japan-and-central-asia-usher-in-a-new-era-of-strategic-partnership-summary-full-text/>

⁸<https://timesca.com/breaking-into-project-vault-a-u-s-role-for-central-asias-strategic-minerals/>

⁹<https://timesca.com/kazakhstan-opens-criminal-probe-over-calls-to-attack-cpc-oil-pipeline/>

Deși EAEU a atenuat șocurile Kârgâzstanului privind consecințele imediate ale măsurilor restrictive ruse la exportul de benzină, blocul a capturat statul kazah într-un lanț de dependențe asimetrice. Această dependență a consolidat capacitatea Moscovei de a perturba fluxurile economice și de a stabili constrângeri administrative cetățenilor din Kârgâzstan¹⁰.

Rusia a înregistrat penurii de combustibil și, implicit, majorări de prețuri ca rezultat al atacurilor Ucrainei asupra rafinăriilor sale de petrol, ceea ce a catalizat stabilirea de restricții la exportul de benzină și motorină. Astfel, deși Kârgâzstanul a fost protejat de aceste interdicții impuse de EAEU, s-a confruntat cu vulnerabilități în materie de creștere a prețurilor, întârzieri în aprovizionare și lipsuri temporare de combustibil din vara lui 2025, în contextul în care statul kârgâz importă mai mult de 90% din benzina și motorina rusească¹¹. De asemenea, întreprinderile mici și mijlocii din Kârgâzstan, precum și sectorul logistic se confruntă cu sancțiuni, în urma dorinței Bruxelles-ului de a restricționa comerțul cu statul kârgâz în sectorul mașini-unelte și echipamente radio, pe baza acuzațiilor de ajutor furnizat Rusiei în scopul eludării interdicțiilor existente¹². Ostilitățile sunt amplificate și de refuzul Federației Ruse de a respecta angajamentele de protecție socială și asistență medicală din cadrul EAEU prin neeliberarea cardurilor de asigurare medicală obligatorii pentru membrii familiilor migranților kârgâzi, fapt ce a impulsionat statul kârgâz să dea în judecată Rusia la Curtea de la Minsk.

Prin urmare, Kârgâzstanului i se furnizează protecție fără autonomie, fiind supus riscului unei perturbări economice mai profunde, care ar putea afecta și suveranitatea națională.

Tadjikistan: model economic precar bazat pe remitențe

Dependența Tadjikistanului de remitențele migranților din Federația Rusă și de sprijinul militar rusesc reflectă incapacitatea Dușanbe-ului de a reacționa la xenofobie, discriminare și presiuni politice și economice.

Deși Tadjikistanul este marcat de o dependență puternică de Rusia în sectoarele securității, comerțului și oportunităților de angajare pentru cetățenii săi, relațiile au fost destabilizate de atacul terorist din martie 2024 de la Crocus City Hall¹³. În mod similar, Dușanbe evită escaladarea fricțiunilor în relația de securitate cu Moscova, întrucât sprijinul

¹⁰<https://timesca.com/russias-gasoline-export-ban-limited-shock-broader-lessons-for-central-asia/>

¹¹<https://www.rferl.org/a/russia-export-ban-central-asia/33559892.html>

¹²<https://timesca.com/kyrgyzstans-sanctions-dilemma-drifting-from-the-central-asian-consensus/>

¹³<https://timesca.com/putin-in-tajikistan-for-cis-summit-amid-migration-tensions/>

militar rus este substanțial pentru securizarea frontierei afgane și contracararea recrutării islamiste în rândul tinerilor tadjici.

În urma atacului terorist, atribuit cetățenilor din Tadjikistan, Dușanbe a solicitat protecția migranților de raidurile poliției, birocrăția crescută și restricțiile dure privind imigrația, măsuri care pot declanșa repatrieri în masă, șomaj și radicalizare religioasă. Remitențele migranților au reprezentat circa 49% din PIB-ul Tadjikistanului în 2024, bani care susțin consumul intern, fortifică baza fiscală și mențin stabilitatea socială, contribuind astfel la eliminarea deficitului comercial cronic. Discriminarea și amplificarea rigurozității normelor în statul rus expun migranții la detenție sau deportări, în timp ce competența Tadjikistanului de a-și ocroti cetățenii în străinătate continuă să fie limitată. În ciuda înăsprii legilor pentru migranții tadjici, la polul opus, Rusia rămâne dependentă de această forță de muncă, în contextul confruntării cu un declin demografic și cerința mobilizării de război. De asemenea, în aria de securitate, baza militară rusă 201 din Tadjikistan funcționează ca un parapet împotriva infiltrării grupurilor extremiste afgane, precum ISIS-K, securizând frontiera poroasă dintre cele două state asiatice¹⁴.

Astfel, relația dintre Tadjikistan și Rusia reprezintă mai degrabă o dependență structurală decât o cooperare bilaterală echitabilă, în care Dușanbe rămâne subordonat Moscovei, din cauza vulnerabilității economice și insecurității de la frontiera cu Afganistan.

Turkmenistan: capcana subvențiilor dirijate de Rusia

Parteneriatul dintre Turkmenistan și Rusia rămâne profund asimetric, întrucât Moscova deține controlul asupra fluxurilor energetice regionale și supune Turkmenistanul la vulnerabilități structurale.

Statul turkmen, caracterizat de o rafinare internă cvasi-inexistentă sau subperformantă, rămâne afectat de dependența de combustibilul subvenționat sau importat, care culminează cu o distorsionare a piețelor și frânarea reformelor. Deși Turkmenistanul se implică în extinderea exporturilor de gaze și tinde să susțină subvenții interne în sectorul energetic, această dependență de politica energetică a statului rus îi restrânge autonomia economică. Relația Turkmenistanului cu piața energetică regională, controlată de Rusia, determină ca

¹⁴<https://timesca.com/putin-in-tajikistan-for-cis-summit-amid-migration-tensions/>

subvențiile interne, care livrează cetățenilor electricitate, gaz și căldură în mod gratuit sau la prețuri scăzute până în 2030, să blocheze capacitatea țării de a explora intensificarea exporturilor și de a negocia termeni propice cu Moscova¹⁵. În mod subsidiar, contrabanda de combustibil, condiționată de decalajul substanțial dintre prețurile interne și cele ale țărilor din vecinătate, erodează statutul Turkmenistanului pe piața regională și slăbește poziția țării în raport cu hotărârile Rusiei privind aprovizionarea și tranzitul. În contrast cu Kazahstan și Kârgâzstan, care prin apartenența la EAEU au dreptul să importe combustibil din statul rus chiar în perioade de restricții sau interdicții de export și sunt racordate la rafinării mai performante, Turkmenistanul rămâne precar protejat în raport cu politicile externe ale Rusiei. Prin urmare, această cooperare strategică scoate în relief o dependență unilaterală, întrucât statul turkmen, deși atrage avantaje imediate în materie de aprovizionare și stabilitate, se expune directivelor comerciale ale Rusiei, care pot perturba sectorul energetic intern.

Uzbekistan: colonizarea energetică și transformarea într-un teren nuclear experimental

Parteneriatul nuclear și energetic uzbek-rus transformă deficiențele interne ale Uzbekistanului în instrumente de control geopolitic și mijloace de eludare a izolării internaționale a Federației Ruse.

Deși uzbecii susțin că proiectul înființării primei centrale atomice uzbece de către Rosatom va surprinde o nouă eră pentru independența energetică a statului și va garanta o aprovizionare stabilă cu energie electrică, acest acord fragilizează poziția geopolitică a Uzbekistanului, augmentând influența Moscovei asupra hotărârilor interne ale Tașkentului. Această colaborare în domeniul nuclear, precum și dependența statului uzbek de importurile crescute de gaze rusești, configurează un mecanism economic prin care Kremlinul își conturează dominația în stanurile din Asia Centrală, diminuându-și simultan izolarea internațională cauzată de sancțiuni¹⁶.

Compania rusă monopolistă Rosatom a fost selectată fără licitație, eliminându-se astfel competiția internațională. Iar reactoarele RITM-200N selectate pentru proiect derivă din flota de submarine ruse, care nu au fost testate anterior pe uscat, transformând statul uzbek într-un

¹⁵<https://timesca.com/russias-gasoline-export-ban-limited-shock-broader-lessons-for-central-asia/>

¹⁶<https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13812-nuclear-power-plant-in-uzbekistan-energy-and-geopolitics.html>

teren experimental, dar și situând securitatea energetică uzbekă sub control rusesc până în 2035¹⁷. De asemenea, Rusia a recurs la o creștere cu 30% a exporturilor de gaze naturale către statul uzbek în 2025 prin conducta Asia Centrală – Centru, ajungând la peste 7 miliarde de metri cubi, ceea ce a transformat deficitul intern al Uzbekistanului, tradus prin scăderea producției statului cu 4,5%, în profit pentru Gazprom¹⁸. În paralel, patru companii locale legate de Uzbekistan au devenit obiectul înghețării activelor și au fost incluse în listele de sancțiuni ale Regatului Unit în scopul limitării accesului la resurse și servicii financiare care ar putea facilita efortul de război rus împotriva Ucrainei¹⁹.

Această colaborare nucleară și energetică poate fi configurată drept o pârghie de presiune strategică, prin care Federația Rusă utilizează infrastructura statului uzbek pentru a-și compensa criza internă și a-și externaliza costurile izolării economice.

MIZA REGIONALĂ A MARILOR PUTERI

Statele Unite ale Americii: extinderea soft power-ului prin extractivism strategic

Implicarea SUA în Asia Centrală contrazice influența tradițională a Federației Ruse și a Chinei prin reconfigurarea parteneriatele regionale într-un joc de interese tranzacționale și securizarea resurselor critice.

Statele C5+1 se bazează pe angajamentele americane în scopul reducerii dependenței față de Rusia și China, urmărind diversificarea parteneriatelor economice și politice. Agenda americană cuprinde investiții majore în sectorul energetic, infrastructură, programe de securitate și cooperare în aria militară, dar aceste strategii se angajează să extindă *soft power*-ul SUA, nu neapărat creșterea sustenabilă a statelor locale. Astfel, sesizăm un paradox în care statele primesc capital și tehnologie, dar pot fi anchilozate într-o rețea de obligații externe care le erodează libertatea decizională.

Summit-urile în formatul C5+1, precum și Reuniunea Ministerială privind Mineralele Critice desfășurată în perioada 3-4 februarie 2026, care vizează mineralele rare, scot în evidență modul în care SUA acționează în calitate de facilitator și cumpărător, mai degrabă decât ca

¹⁷<https://kun.uz/en/news/2025/03/25/uzbekistans-nuclear-deal-why-rosatom-was-chosen-without-a-tender>

¹⁸<https://timesca.com/russia-increases-natural-gas-exports-to-uzbekistan/>

¹⁹<http://www.tashkenttimes.uz/national/16655-uk-imposes-sanctions-against-four-uzbekistan-companies-and-a-businessman>

aliat strategic, focalizându-se pe un metal critic, precum tungstenul kazah pentru prioritățile sale industriale și de apărare, decât pe dezvoltarea lanțului valoric local²⁰. Materializarea inițiativei TRIPP (Ruta Trump pentru Pace și Prosperitate Internațională) prin Caucazul de Sud furnizează un avantaj de anvergură pentru Coridorul de Mijloc, o rețea de comerț care leagă Asia Centrală de piețele occidentale, ocolind, astfel, infrastructura rusă și eliminând dependența de rutele sancționate²¹. De asemenea, înțelegerile bilaterale cu Uzbekistan și Kazahstan, precum achizițiile Boeing și Wabtec, deși remarcabile la nivel de cifre, sunt deseori tranzacții simbolice, cu circuit închis, întrucât impactul lor asupra creșterii economiei locale este diminuat, fiindcă avantajele interne și crearea de locuri de muncă sunt limitate. La nivel diplomatic, cooptarea statelor central-asiatice în Consiliul Păcii sau aderarea statului kazah la Acordurile Abraham constrânge la o aliniere la agenda externă a Statelor Unite, care poate declanșa disensiuni cu partenerii tradiționali²².

În ansamblu, implicarea SUA amplifică spectrul de opțiuni pentru statele din Asia Centrală și erodează monopolul Federației Ruse, dar trăsătura tranzacțională, reflectată prin intenția de a anula amendamente anterioare precum Jackson-Vanik doar în contraprestație pentru accesul la resurse, poate genera menținerea regiunii într-un dezechilibru între polii de putere.

China: vasalitate prin datorie

China a reconfigurat colonialismul în Asia Centrală sub aspectul datoriei de ordin material, o dominație care nu presupune posesie *de facto* asupra teritoriului, dar condiționează cucerirea prin contracte și infrastructură.

Statul chinez, sub pretextul ascensiunii comune și al conectivității eurasiatice, „mutual avantajoase”, instituie o formulă nouă de vasalitate economică, prin ancorarea celor cinci stanuri într-o rețea de datorii și condiționalități. În contrast cu Federația Rusă, care își consolidează influența politică și militară, Beijingul controlează canalele de intervenție financiare, tehnologice și energetice.

²⁰<https://timesca.com/kazakhstans-foreign-minister-yermek-kosherbayev-in-washington-critical-minerals-cooperation/>

²¹<https://eurasianet.org/quick-hits-17-a-roundup-of-recent-developments-in-the-caucasus-and-central-asia>

²²<https://conven.org/kazakhstan/news/kazakhstan-uzbekistan-and-azerbaijan-join-trump-initiated-board-of-peace/>

Prin intermediul proiectului feroviar CKU, care leagă Kashgar–Kârgâzstan–Uzbekistan, unde China finanțează în mod majoritar construcția liniei de 523 km și hub-ul de transbordare de la Makmal, statul chinez conectează direct stanurile de capitalul și tehnologia sa, consolidându-și influența economică în regiune²³.

De asemenea, China a investit strategic și în sectorul auto din Asia Centrală, ca exemplu *joint venture*-ul cu UzAuto Motors în Uzbekistan și fabricile de asamblare de EV-uri în Kazahstan, care denotă proliferarea controlului Beijingului asupra piețelor regionale²⁴. Importurile din China în Tadjikistan au înregistrat 1,39 miliarde USD, marcând o depășire pentru prima dată a importurilor din Federația Rusă, iar datoria în raport cu statul chinez constituie peste 25% din totalul datoriei externe²⁵. Astfel, Beijingul controlează în mod indirect finanțele și infrastructura critică, fără a avea în posesie teritoriul. Statul chinez a semnat cu Kazahstanul și Uzbekistanul mai mult de 70 de parteneriate comerciale și a atras investiții de circa 15 miliarde USD în centrale nucleare, proiecte petroliere, coridoare de transport și hub-uri logistice, înregistrând o depășire a numărului de companii chineze în statul uzbek în contrast cu cele rusești.²⁶

Prin urmare, stanurile din Asia Centrală au fost convertite de către China într-un ecosistem economic controlat indirect prin datorii și condiționalități, care a devenit vulnerabil la constrângeri financiare și strategice și a întărit autoritatea Beijingului fără intervenția directă în guvernarea locală.

Uniunea Europeană: parteneriate strategice cu influență simbolică

Relația celor cinci stanuri central-asiatice cu Uniunea Europeană proiectează o arhitectură geopolitică definită de atracția către blocul european ca alternativă strategică și de inerția profundă a dependenței de statul rus.

În pofida faptului că Uniunea Europeană își stabilizează influența prin parteneriate economice, investiții în sectorul energiei verzi și inițiative de conectivitate precum Global Gateway și Middle Corridor, realitatea regională rămâne calibrată de agenda externă a

²³<https://timesca.com/central-asias-rail-corridors-u-s-and-chinese-partnerships-in-perspective/>

²⁴<https://timesca.com/automotive-shift-in-central-asia-china-edges-out-russia/>

²⁵<https://timesca.com/trade-in-central-asia-china-deepens-influence-europe-expands-presence-region-seeks-new-markets/>

²⁶<https://www.rferl.org/a/china-central-asia-kazakhstan-uzbekistan-russia-nuclear-roasatom-cnnc/33528852.html>

Federației Ruse și a Chinei. Statele din regiune adoptă o politică de multi-aliniere, urmărind să fortifice un echilibru privind parteneriatele, evitând plasarea exclusivă într-un bloc geopolitic și confruntarea directă cu Moscova.

Tadjikistanul, deși tinde să capteze investiții și tehnologii europene pentru realizarea centralei hidroenergetice Rogun și modernizarea facilității Nurek, inițiind și un nou acord EPCA cu Bruxelles-ul, rămâne dependent de benzina rusească, neavând capacitate de rafinare și contracte diversificate de aprovizionare cu combustibil.²⁷ Kârgâzstanul, stabilit într-o poziție analogă de echilibru, critică sancțiunile UE ca răspuns la invazia Rusiei în Ucraina, care vizează mai multe bănci și companii kârgâze, precum Tolubay Bank și Eurasian Savings Bank, fiind calificate de președintele Sadyr Japarov drept un amestec în treburile interne.²⁸ De asemenea, Kârgâzstanul riscă să-și deterioreze relația cu Bruxelles-ul, acesta din urmă fiind pregătit să restricționeze comerțul stanului kârgâz cu mașini-unelte și echipamente radio, existând probabilitatea de a deveni primul stat din Asia Centrală vizat oficial de noul pachet de sancțiuni al UE pentru ajutorul furnizat Kremlinului în scopul eludării interdicțiilor impuse acestuia.²⁹ Kazahstan, deși profită de investiții europene în portul Aqtau, care este parte a inițiativei europene Global Gateway de reducere a dependenței energetice și logistice de statul rus, își menține acordurile energetice cu Moscova și Beijingul, dependente de infrastructura rusă de export.

Astfel, deși Uniunea Europeană urmărește să convertească Asia Centrală într-un segment pivotal al conectivității eurasiatice, arhitectura geopolitică susține că niciun stat central-asiatic nu este susceptibil să se detașeze exhaustiv de orbita rusă, iar în lipsa unui aport financiar și politic mai solid, influența europeană riscă să rămână simbolică, mai degrabă decât efectivă.

EVENIMENTE: EȘECUL DE LA DUȘANBE, ATACUL UCRAINEAN CU DRONE ȘI NOILE SANCTIUNI AMERICANE

Summitul de la Dușanbe din 8-10 octombrie 2025 a reprezentat gazda unui test al influenței tot mai deteriorate a Federației Ruse în Asia Centrală și în Caucaz.

²⁷<https://timesca.com/russias-gasoline-export-ban-limited-shock-broader-lessons-for-central-asia/>

²⁸<https://www.reuters.com/world/kyrgyzstan-criticises-eu-sanctions-its-banks-over-russia-links-calls-dialogue-2025-10-24/>

²⁹<https://timesca.com/kyrgyzstans-sanctions-dilemma-drifting-from-the-central-asian-consensus/>

Rusia a semnat contracte bilaterale și CSI în scopul colaborării în sectorul securității, migrației și energiei, urmărind să compenseze erodarea de influență și consecințele sancțiunilor occidentale, în timp ce implementarea acestor acorduri rămâne nesigură din motivul resurselor suprasolicitate de agresiunea din Ucraina. În paralel, stanurile central-asiatice inițiază tactici prudente, prin diversificarea parteneriatelor cu Uniunea Europeană și China și evită susținerea politică pentru invazia statului rus în Ucraina.

Semnarea a 16 documente bilaterale între Federația Rusă și statul tadjik, precum și protocoale privind examinările medicale și recrutarea organizată a forței de muncă, elucidează dependența Rusiei de migrații din regiune, însă aplicarea lor este incertă în contextul escaladării sentimentului anti-central-asiatic după atacul terorist de la Crocus City Hall.³⁰ Din perspectiva lui Tazhibaev, director al Centrului de Monitorizare Eurasiatică, Asia Centrală s-ar transforma într-un hub eurasiatic independent dacă ar tranzita de la poziția de simplu coridor de transport la cea de regiune capabilă să genereze valoare adăugată, oferind un serviciu logistic deplin, de tip door-to-door, care ar cataliza desprinderea de dependența economică față de Moscova.³¹ De asemenea, summitul CSI a lansat formatul CIS+, inițiat de Kazahstan, care va reprezenta o platformă de cooperare între statele membre CSI și alte state, asociații și entități internaționale, orientate spre colaborarea pe priorități mutuale, astfel reducând monopolul Rusiei asupra cadrului decizional.

Prin urmare, stanurile din Asia Centrală recunosc în continuare importanța pieței ruse și au nevoie de cooperarea în domeniul securității, dar vizualizează tot mai mult Federația Rusă nu ca pe un centru de putere dominant, ci ca pe una dintre multiplele opțiuni de parteneriat. Atacul ucrainean cu drone asupra uzinei de gaze din Orenburg a afectat producția Kazahstanului, în contextul în care Uniunea Europeană accelerează planul de eliminare exhaustivă a importurilor de gaze și petrol din Rusia. Loviturile asupra rafinărilor de petrol ruse au cauzat penurii de combustibil și majorări de prețuri în interiorul statului rus, fiind sesizată o reducere a producției kazahe cu până la 30% și escaladarea unei crize energetice în regiune. În paralel, Uniunea Europeană grăbește renunțarea la gazul rusesc, fiind aprobat un plan de eliminare treptată până în 2028, în scopul diminuării capacității Moscovei de a-și utiliza energia drept instrument strategic.

³⁰<https://thediplomat.com/2025/10/dushanbe-hosts-putin-and-leaders-of-commonwealth-of-independent-states/>

³¹<https://timesca.com/dushanbe-hosts-central-asia-russia-summit-and-cis-heads-of-state-meeting/>

Kazahstanul, vizat direct de suspendarea activității Uzinei de Prelucrare a Gazului din orașul Orenburg, operată de gigantul energetic rus Gazprom, s-a confruntat cu restricții temporare de producție de până la 9.000 de tone pentru hidrocarburi lichide. În mod similar, Rusia, fiind ținta primului atac asupra unei instalații de această anvergură, este afectată de pierderi economice și perturbări în lanț. Conform declarațiilor președintelui Ucrainei, Volodimir Zelenski, operațiunea scoate în relief atât o amplificare a razei de acțiune, cât și a preciziei sancțiunilor ucrainene de lungă durată împotriva Federației Ruse, care, în ansamblu, urmăresc „readucerea Rusiei la realitate”. De asemenea, aprobarea de către Uniunea Europeană a unui plan prin care importurile de gaz și petrol din statul rus vor fi suspendate definitiv până în ianuarie 2028 și scăderea ponderii gazului rusesc de la 45% înainte de 2022 la 12% în 2025 îngustează marja de manevră geopolitică a Moscovei.³²

Astfel, atacul de la Orenburg confirmă că dependența structurală a statelor central-asiatice de infrastructura energetică a Federației Ruse nu mai asigură Moscovei o stabilitate a influenței, ci determină vulnerabilități economice și geopolitice care grăbesc recalibrarea regională către diversificare energetică. Noile sancțiuni americane din 6 februarie 2026, care vizează rețelele de transport de petrol iranian, au destabilizat strategiile statului rus în Marea Caspică, forțând stanurile asiatice să opteze între axa Moscova-Teheran și accesul la piețele globale.³³ Această amplificare a strategiei de presiune convertește proximitatea geografică a Asiei Centrale în raport cu Iranul dintr-un beneficiu logistic într-o susceptibilitate structurală la riscul de sancțiuni care afectează în mod direct veniturile din exporturile de energie. În ritmul în care Rusia își erodează influența de garant al stabilității, statele central-asiatice sunt constrânse să introducă măsuri de conformitate (*compliance*) substanțial de riguroase pentru a preveni transformarea în daune colaterale în confruntarea dintre SUA și axa Moscova-Teheran.

Chiar dacă comerțul statului kazah cu Iranul a înregistrat o creștere de 45% în 2025, noile tarife americane de 25% aplicate partenerilor Teheranului cresc riscul suspendării sau frânării unor investiții prioritare, precum hidrocentrala Sangtuda-2 sau terminalele din portul Aktau.³⁴ De asemenea, bugetul Kazahstanului și dependența acestuia de prețul petrolului ar putea fi afectate de o potențială creștere a producției iraniene în scopul finanțării nevoilor sociale, acțiune ce ar condiționa o prăbușire a prețurilor globale în defavoarea economiilor

³²<https://www.rferl.org/a/kazakh-gas-production-ukrainian-drone-attack-russian-plant/33564896.html>

³³<https://timesca.com/iran-sanctions-and-european-energy-security-compliance-considerations-for-caspian-trade/>

³⁴<https://timesca.com/from-tehran-to-tashkent-how-irans-crisis-and-u-s-tariffs-reverberate-across-central-asia/>

stanurilor din Asia Centrală. În paralel, tăcerea statelor asiatice cu privire la protestele desfășurate în Iran și capturarea președintelui Venezuelei, Nicolas Maduro, scoate în relief o tactică de distragere de la discursul agresiv al Rusiei, în contextul amplificării sentimentului anti-rus în stanuri precum Uzbekistan.³⁵ Aceste evoluții determină statele din Asia Centrală să acorde prioritate securității energetice europene prin reorientarea către rute non-ruse, blocând inițiativele Federației Ruse în favoarea unei conformități exigente cu standardele internaționale (OFAC și FATF) pentru a-și securiza suveranitatea economică.

SCENARIU: RISCUL DE A RĂMÂNE UN SIMPLU REZERVOR DE RESURSE

Scenariul 1: O coliziune indirectă între Federația Rusă și statul chinez nu poate fi evitată dacă Beijingul va extinde infrastructura militară și de protecție.

Augmentarea influenței Chinei în arhitectura de securitate poate direcționa Moscova să adopte o abordare combativă, escaladând confruntările și transformând cele cinci stanuri din Asia Centrală într-un teatru de operațiuni *proxy*. Federația Rusă devine tot mai subreprezentată în sectoare economice prioritare pentru viitor, în contrast cu parteneri precum Japonia, care generează o recalibrare tot mai pronunțată a echilibrului strategic prin implementarea unor investiții substanțiale în tehnologiile verzi și capitalul uman.

Într-o confruntare dintre Taiwan și China, Federația Rusă ar încerca să-și redefinească rolul de autoritate militară dominantă în regiune, prin furnizarea de arme avansate, de sisteme de apărare și prin stabilirea unor forțe strategice în zone-cheie. Proiectele chinezești de supraveghere și infrastructură ar putea fi interpretate de statul rus drept amenințări directe la securitatea regională, mai ales prin introducerea tehnologiilor Huawei în 5G și a sistemelor Dahua și Hikvision. De asemenea, fortificarea unor coridoare logistice și feroviare, precum proiectul China-Kârgâzstan-Uzbekistan și pachetul japonez de circa 20 de miliarde de dolari pentru creștere verde, conectivitate și digitalizare, demonstrează că stanurile caută să compenseze lacunele lăsate de statul rus canalizat în majoritate pe piața internă și conflictul din Ucraina. Intervenția UE și a Statelor Unite prin summituri, programe educaționale și alocări

³⁵<https://timesca.com/the-venezuela-effect-oil-sanctions-and-kazakhstan-strategic-dilemma/>

strategice amplifică constrângerea asupra hotărârilor Moscovei și a stanurilor din Asia Centrală.

Prin urmare, statele central-asiatice riscă să se convertească într-un front geopolitic volatil, unde Federația Rusă și China se află într-o concurență acerbă pentru hegemonie, iar stanurile regionale trebuie să fie precaute în fața destabilizării.

Scenariul 2: În următorii zece ani, stanurile din Asia Centrală nu se vor converti într-un ax de autonomie regională, ci vor găzdui o dominație stratificată, unde China, Rusia, SUA și UE își vor strategiza prioritățile sub masca cooperării.

Rusia, afectată de un declin endogen și de izolare internațională, nu mai reprezintă un garant al securității, ci se prezintă mai degrabă ca un partener inert și revanșard, care va acționa apelând la tactici coercitive. Deși asistăm la discursuri din partea partenerilor externi care promit investiții și conectivitate, obiectivul real rămâne capturarea economică și transformarea stanurilor în rezervoare strategice de resurse și într-un nod logistic de tranzit.

Țintele operaționale ale Statelor Unite privind securizarea tungstenului și expunerile fiscale considerabile condiționate de „efectul Venezuela”³⁶, care ar putea destabiliza prețul petrolului la 40–50 de dolari, prognozează vulnerabilitatea structurilor economice kazahe și uzbece în raport cu hotărârile adoptate la Washington sau Caracas. Uniunea Europeană își va perpetua poziția de actor pasiv, cu o prezență preponderent simbolică, ale cărei investiții rămân prea limitate pentru a contrabalansa dominația chineză.

Astfel, statele din Asia Centrală riscă să adopte un lanț de dependențe în cascadă, în care fiecare partener extern aspiră la dominație sub pretextul cooperării.

BIBLIOGRAFIE

- Aigerim Turgunbaeva (2025), „Kyrgyzstan criticises EU sanctions on its banks over Russia links, calls for dialogue”, *Reuters*,
Aliya Haidar (2025) „Kazakhstan Looks to Reduce Dependence on Russian Oil Transit Routes”, *The Times of Central Asia*, <https://timesca.com/kazakhstan-looks-to-reduce-dependence-on-russian-oil-transit-routes/>

³⁶<https://timesca.com/the-venezuela-effect-oil-sanctions-and-kazakhstans-strategic-dilemma/>

- Andrei Matveev (2025), „Automotive Shift in Central Asia: China Edges Out Russia”, *The Times of Central Asia*, <https://timesca.com/automotive-shift-in-central-asia-china-edges-out-russia/>
- Andrei Matveev (2026), „From Tehran to Tashkent: How Iran’s Crisis and U.S. Tariffs Reverberate Across Central Asia”, *The Times of Central Asia*, <https://timesca.com/from-tehran-to-tashkent-how-irans-crisis-and-u-s-tariffs-reverberate-across-central-asia/>
- Andrei Matveev (2026), „Kyrgyzstan’s Sanctions Dilemma: Drifting from the Central Asian Consensus?”, *The Times of Central Asia*, <https://timesca.com/kyrgyzstans-sanctions-dilemma-drifting-from-the-central-asian-consensus/>
- Andrei Matveev (2026), „The Venezuela Effect: Oil, Sanctions, and Kazakhstan’s Strategic Dilemma”, *The Times of Central Asia*, <https://timesca.com/the-venezuela-effect-oil-sanctions-and-kazakhstans-strategic-dilemma/>
- Bland Stephen M. (2025) „Putin in Tajikistan for CIS Summit Amid Migration Tensions”, *The Times of Central Asia*, <https://timesca.com/putin-in-tajikistan-for-cis-summit-amid-migration-tensions/>
- Bland Stephen M. (2025) „Russia’s Gasoline Export Ban: Limited Shock, Broader Lessons for Central Asia”, *The Times of Central Asia*, <https://timesca.com/russias-gasoline-export-ban-limited-shock-broader-lessons-for-central-asia/>
- Bland Stephen M. (2026), „Kazakhstan Opens Criminal Probe Over Calls to Attack CPC Oil Pipeline”, *The Times of Central Asia*, <https://timesca.com/kazakhstan-opens-criminal-probe-over-calls-to-attack-cpc-oil-pipeline/>
- Conven.org. (2026), „Kazakhstan, Uzbekistan, and Azerbaijan Join Trump-Initiated Board of Peace”, <https://conven.org/kazakhstan/news/kazakhstan-uzbekistan-and-azerbaijan-join-trump-initiated-board-of-peace/>
- Dr. Eric Rudenshiold (2026), Breaking into Project Vault: A U.S. Role for Central Asia’s Strategic Minerals”, *The Times of Central Asia*, <https://timesca.com/breaking-into-project-vault-a-u-s-role-for-central-asias-strategic-minerals/>
- Dr. Robert M. Cutler (2025), „Central Asia’s Rail Corridors: U.S. and Chinese Partnerships in Perspective”, *The Times Of Central Asia*, <https://timesca.com/central-asias-rail-corridors-u-s-and-chinese-partnerships-in-perspective/>
- Eurasianet. (2025), „Quick Hits #17: A roundup of recent developments in the Caucasus and Central Asia”, <https://eurasianet.org/quick-hits-17-a-roundup-of-recent-developments-in-the-caucasus-and-central-asia>
- Farangis Najibullah and RFE/RL’s Kyrgyz Service (2025), „Russia’s Ban On Energy Exports Exposes Central Asia’s Dependence On Moscow”, *Radio Free Europe/Radio Liberty*, <https://www.rferl.org/a/russia-export-ban-central-asia/33559892.html>
- Farkhod Tolipov (2024), „Nuclear Power Plant in Uzbekistan: Energy and Geopolitics”, *The Central Asia-Caucasus Analyst*, <https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13812-nuclear-power-plant-in-uzbekistan-energy-and-geopolitics.html>
- Kulobiddin Norov (2025) „Dushanbe Hosts Putin and Leaders of Commonwealth of Independent States”, *The Diplomat*, <https://thediplomat.com/2025/10/dushanbe-hosts-putin-and-leaders-of-commonwealth-of-independent-states/>
- News Central Asia (2025), „Tokyo Declaration: Japan and Central Asia Usher in a New Era of Strategic Partnership”, <https://www.newscentralasia.net/2025/12/20/tokyo-declaration-japan-and-central-asia-usher-in-a-new-era-of-strategic-partnership-summaryfull-text/>
- Reid Standish (2025), „China Continues Its Steady Expansion Into Central Asia On The Sidelines Of Big Summits”, *Radio Free Europe/Radio Liberty*,
- Reuters (2025), „Kyrgyzstan criticizes EU sanctions its banks over Russia links, calls dialogue” <https://www.reuters.com/world/kyrgyzstan-criticises-eu-sanctions-its-banks-over-russia-links-calls-dialogue-2025-10-24/>



- RFE/RL's Kazakh Service (2025), „Kazakh Gas Production Hit By Ukrainian Drone Attack On Major Russian Plant”, *Radio Free Europe/Radio Liberty*, <https://www.rferl.org/a/kazakh-gas-production-ukrainian-drone-attack-russian-plant/33564896.html>
- RFE/RL (2025), „China Central Asia Kazakhstan, Uzbekistan, Russia Nuclear Rosatom CNNC” <https://www.rferl.org/a/china-central-asia-kazakhstan-uzbekistan-russia-nuclear-roasatom-cnnc/33528852.html>
- Sadokat Jalolova (2026), „Russia Increases Natural Gas Exports to Uzbekistan”, *The Times of Central Asia*, <https://timesca.com/russia-increases-natural-gas-exports-to-uzbekistan/>
- The Tashkent Times. (2025), „UK imposes sanctions against four Uzbekistan companies and a businessman”, *The Tashkent Times*, <http://www.tashkenttimes.uz/national/16655-uk-imposes-sanctions-against-four-uzbekistan-companies-and-a-businessman>
- The Times Of Central Asia (2026), „Kazakhstan’s Foreign Minister Yermek Kosherbayev in Washington: Critical Minerals Cooperation”,
- Times Of Central Asia (2026), „Iran Sanctions and European Energy Security: Compliance Considerations for Caspian Trade”, *The Times of Central Asia*, <https://timesca.com/iran-sanctions-and-european-energy-security-compliance-considerations-for-caspian-trade/>
- Times of Central Asia (2025), „Kazakhstan’s foreign minister Yermek Kosherbayev in Washington critical minerals cooperation” <https://timesca.com/kazakhstans-foreign-minister-yermek-kosherbayev-in-washington-critical-minerals-cooperation/>
- Vagit Ismailov (2025), „Dushanbe Hosts Central Asia-Russia Summit and CIS Heads of State Meeting”, *The Times of Central Asia*, <https://timesca.com/dushanbe-hosts-central-asia-russia-summit-and-cis-heads-of-state-meeting/>
- Vagit Ismailov (2025), „Trade in Central Asia: China Deepens Influence, Europe Expands Presence, Region Seeks New Markets”, *The Times of Central Asia*, <https://timesca.com/trade-in-entral-asia-china-deepens-influence-europe-expands-presence-region-seeks-new-markets/>
- Дониёр Тухсинов (2025), „Uzbekistan’s nuclear deal: Why Rosatom was chosen without a tender”, *Kun.uz*, <https://kun.uz/en/news/2025/03/25/uzbekistans-nuclear-deal-why-rosatom-was-chosen-without-a-tender>

IDR

Institutul Diplomatic Român

Misiune. Institutul Diplomatic Român (IDR) își asumă misiunea de a contribui substanțial la creșterea calității diplomației românești prin formare, educare continuă, cercetare, prin dezvoltarea gândirii critice și strategice, prin conectare internațională. O politică externă bună servește unei politici interne benefice.

Principii: valorizarea resurselor umane, profesionalismul, respectul și dialogul, responsabilitatea pentru comunitate.

Pornind de la atribuțiile legale fondatoare ale IDR, dezvoltarea în continuare a institutului se realizează, în funcție de nevoile identificate în MAE, pe următoarele patru direcții:

- Formarea și educarea continuă a diplomaților și a altor categorii de cursanți;
- Aprofundarea dimensiunii de cercetare și expertiză pe spații regionale și problematice funcționale;
- Funcționarea IDR ca *think-tank* al MAE;
- Integrarea IDR în cadrul unei rețele internaționale de institute relevante similare.

Autoare: Anastasia Spiridonov este studentă la Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Științe Politice, și a efectuat un stagiu de practică la Institutul Diplomatic Român în 2025.

Seria *IDR Policy Forum* cuprinde materiale elaborate de experte și experți din afara IDR.

Seria IDR Policy Forum
ISSN 3119-8562
ISSN-L 3119-8562

Editor, formatare și grafică: Claudiu Codreanu

Imagine copertă: <https://unsplash.com/photos/green-and-brown-concrete-building-under-blue-sky-during-daytime-z8RHHh3a21o>

Institutul Diplomatic Român - IDR
<https://www.idr.ro/en/> | secretariat@idr.ro
Primăverii 17, sector 1, București, 011972